

Autoritet kao problem filozofije odgoja

Kelečić, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:571728>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-18**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

**ANTONIJA KELEČIĆ
ZAVRŠNI RAD**

**AUTORITET KAO PROBLEM
FILOZOFIJE ODGOJA**

Petrinja, veljača, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

PREDMET: Filozofija odgoja
ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Antonija Kelečić

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Autoritet kao problem filozofije odgoja

MENTOR: **izv. prof. dr. sc. Tomislav Krznar**

SUMENTOR: **dr. sc. Silvia Rogošić, poslijedoktorand**

Petrinja, veljača, 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	2
SUMMARY	3
UVOD	4
1. AUTORITET.....	5
1.1 Što je autoritet?	5
2. AUTORITET U FILOZOFIJI.....	8
3. AUTORITET U ODGOJNOM ČINU.....	11
3.1. Stilovi roditeljstva	11
3.2. Sloboda u odgojnom činu	13
3.3. Granice u odgojnom činu	15
3.4. Sukobi roditelj – dijete.....	16
4. MANJAK RODITELJSKOG AUTORITETA U SUVREMENOM KONTEKSTU: MIT ILI STVARNOST	19
4.1. Negativne posljedice manjka autoriteta na dijete	20
5. NAJPOŽELJNIJI RODITELJSKI STIL (AUTORITATIVNI) I KAKO GA POSTIĆI	21
ZAKLJUČAK.....	23
LITERATURA	25
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	27

SAŽETAK

S obzirom da obitelj, ponajviše roditelji, procesom odgoja u djecu usađuju određene vrijednosti i moralna načela te ih uče načinima ponašanja, važno je da zadovolje pretpostavke nužne za ostvarenje navedenih ciljeva. Jedna od bitnih pretpostavki je uspostava autoriteta nad djecom. U skladu s tim potrebno se svestrano brinuti za dijete, pružiti mu pažnju, ljubav, vrijeme, ali i slobodu. Dijete će poštovati granice koje su roditelji uspostavili ukoliko mu pružaju osjećaj sigurnosti te ukoliko zna da su roditelji njegov oslonac bez obzira na situaciju u kojoj se nalazi. Djeca istražuju svijet i granice, a roditelji su osobe koje trebaju odrediti granice djetetu kako bi dijete odraslo u odgovornu i moralnu osobu koja poštuje ostale i sposobna je za empatiju. Rad pruža pregled literature koja se bavi pojmom autoriteta kao filozofskog koncepta, objašnjava značenje i važnost roditeljskog autoriteta te daje pregled istraživanja koji potvrđuju manjak roditeljskog autoriteta u suvremenom kontekstu. Nastoji se odgovoriti na pitanje koje negativne posljedice može imati manjak roditeljskog autoriteta na dijete te se ukazuje na pretpostavke koje autoritativni roditelji (kao najpoželjniji oblik autoriteta tj. roditeljskog stila) moraju ostvariti.

Ključne riječi: Djeca, Roditelji, Autoritet, Odgoj, Poštovanje, Granice

SUMMARY

Given that the family, most parents, during the process of nurturing children into certain values, moral principles, are learning them in ways of behavior, it is important to satisfy the preconditions for achieving the stated goals. One of the essential assumptions is the establishment of authority over children. Accordingly, it is necessary to take care of the child all the time, to give him attention, love, time and freedom. The child will respect the boundaries established by the parents if they give him a sense of security and if he knows that his parents support him regardless of the situation in which he is. Children are exploring the world, the boundaries and parents are the ones who need to set a child's boundaries for the child to become a responsible and moral person who respects the others and is capable of empathy. The paper provides a review of the literature dealing with the concept of authority as a philosophical concept of parental authority and points to research findings that confirm the lack of parental authority in the contemporary context. The question is which negative consequences may have a lack of parental authority on the child and point to the assumptions that the authoritative parents (as the most desirable form of authority, i.e. parental style) must accomplish.

Keywords: Children, Parents, Authority, Nurture, Respect, Boundaries

UVOD

Roditeljstvo, odgoj i obitelj su temelj djetetovog odgoja, a tako i na globalnoj razini – društva. Mnoge stvari djeca nauče od svojih roditelja i od bliže obitelji. Iz tog razloga, starije osobe u obitelji bi se trebale truditi biti uzor mlađim generacijama kako bi djeca tih generacija bila što kulturnija, pristojnija, svjesnija okoline, odgovornija te imala suosjećanja za različitosti među ljudima u društvu. Roditeljstvo je uloga koja je ovisna o promjenama, ali ima i utjecaj na društvene procese. Filozofiju i pedagogiju odnosa roditelj-dijete obilježava sukob tradicije i moderniteta, a odgoj djeteta predstavlja velik izazov u suvremenom društvu. Djeci trebaju pravila i raspored od najranije dobi jer na taj način uče i poštivanje rutine, pravila i rasporeda i stječu neku dozu odgovornosti. Dijete će slijediti svoje roditelje ukoliko u njima vidi uzor te ako ih cijeni i poštuje, a to znači da oba roditelja moraju imati određeni autoritet.

1. AUTORITET

1.1 Što je autoritet?

Riječ autoritet dolazi od latinskog glagola “augere”, što znači razvijati, uvećati, povećati, obogatiti. Imati autoritet ne znači nametati svoju volju drugoj osobi i ne označava težnju da nas se sluša pod svaku cijenu. Tko god sluša, nebi trebao to raditi iz straha od kazne već zato što pomoću nekog autoriteta može spoznati što je istinito i dobro. Autoritet je usko povezan sa istinom jer autoritet u principu i zastupa ono što je istinito.

Autoritet je potrebit djeci u procesu njihovog osamostaljivanja. Autoritet je usko vezan za povjerenje, poznaje pravu distancu i granice potrebne za odnos između sudionika. Konačni cilj uspostave autoriteta je razvitak moralne tj. socijalno-emocionalne zrelosti djeteta koje će odrasti u zrelog čovjeka koji će samostalno donositi odluke i za iste preuzimati odgovornost.

Postoje različiti oblici autoriteta. Begić i Golek (2017) dijele ih na obiteljski, društveni, crkveni, državni i autoritet odgojno-obrazovnih ustanova. Svi spomenuti oblici trebali bi imati pozitivan utjecaj na savjest pojedinca. Svaki od navedenih autoriteta postavlja norme i pravila koje pojedinac mora prosuđivati i vrednovati, a pregled definicija i obilježja različitih tipova autoriteta prema Begiću i Goleku (2017) dane su u nastavku teksta.

Obiteljski autoritet

Obitelj je stanica cjelokupnog društva koju čine muškarac i žena te njihova djeca. Obitelji pripada pravo i dužnost odgoja djece. Prva pravila, navike i obveze pojedinac stječe u obitelji. Autoritet u obitelji uvjetuje tijek razvoja cjelokupne osobe. Dimenzije koje su veoma bitne za pravilan razvoj osobe su roditeljska toplina i roditeljski nadzor. Roditeljskom toplinom se djetetu pruža ljubav, podrška i ohrabrenje. Roditeljskim nadzorom se disciplinira, nadzire i upravlja djetetovim ponašanjem i postupcima. Vrlo je bitno za djetetov razvoj da je roditeljski autoritet

zreo, da roditelj ima zrelu savjest kako bi ispravno utjecao na oblikovanje djetetove osobnosti. Dijete vođeno roditeljskim autoritetom uči što je dobro i što je zlo.

Crkveni autoritet

Crkva jest autoritet jer je zajednica vjernika no njezin je autoritet kompleksna i otajstvena stvarnost. „Crkveni autoritet proizlazi iz samoga autoriteta Isusa Krista i Duha Svetoga“ (M. Srakić, 1977, str. 237). Begić i Golek (2017) navode da Crkva pronalazi izvor svog autoriteta u Božjoj riječi koja je živa i djelotvorna te da se autoritet osnažuje vjernošću Božjoj riječi i autentičnim i radikalnim nasljedovanjem Isusa Krista. Autoritet Crkve, ako je uistinu Kristov autoritet, uvijek je u službi čovjeka i ne može biti protiv čovjeka ni u jednom segmentu pa i danas autentičnost autoriteta u Crkvi proizlazi iz dosljednosti njezina služenja čovjeku (Begić i Golek, 2017). U životu konkretnog čovjeka susret njegove savjesti i crkvenog autoriteta događa se kroz katehezu, propovijedi svećenika te u najvećoj mjeri kroz sakrament ispovijedi (Begić i Golek, 2017). Crkva ima veliku odgovornost u odnosu savjesti i autoriteta. Dužna je pružati čvrste i sigurne moralne norme te spremno odgovarati na grijeha koji pogađaju čovjeka i vrijeme u kojem živimo. Smjernicama Crkve, savjesti pojedinca daje se konkretna pomoć u moralnom prosuđivanju (Begić i Golek, 2017).

Državni autoritet

Država je pravna i politička zajednica. Ona ima pravo na uporabu sile i političku kontrolu nad stanovništvom određenog područja. Čovjek živi u tako uređenoj zajednici kojoj je svrha uređivanje zajedničkoga života ljudi i unaprjeđivanje općeg dobra (Penić, 1941). „Državna zajednica na temelju društvenih konvencija crpi izvor svoga autoriteta i s pomoću zakona utječe na ponašanje pojedinca te na njegovu etičnost i savjest“ (Penić, 1941, str. 29).

Institucije države unutar kojih djeluju ljudi koji su demokratskim putem izabrani s mjesta s kojih uređuju zakonodavstvo i pravni poredak posjeduju državni autoritet. „Državna vlast, kako bi bila autoritet, ne smije imati samo demokratsku legitimnost, već mora u dijalogu s drugim autoritetima i samom savješću donositi zakone i odluke koje se tiču moralnoga područja.“ (Coste, 1995, str. 53)

„Uloga se države može svesti na ovo troje: štititi prava i pomagati u vršenju odgojnih dužnosti ostalih odgojnih faktora (obitelji, Crkve) te upotpunjavati druge odgojne faktore prema načelu supsidijarnosti te prema zahtjevu ovozemnoga zajedničkog dobra podizati škole i odgojne zavode“ (Kuničić, 1970, str. 140).

Društveni autoritet

Društveni autoriteti predstavljeni su u udrugama i pojedincima koji imaju ugled unutar društva i čije mišljenje cijene i vrednuju određeni pojedinci i skupine ljudi. Takav autoritet može biti profesionalni, ako se temelji na određenom znanju ili karizmatički ako se temelji na karizmi određenog pojedinca. Ovakvi autoriteti ponajprije utječu na savjest izlaganjem ideja i informacija kojima potvrđuju istinu. Društveni autoriteti ničime ne obvezuju pojedinca, no nemojmo zanemariti da utječu na savjest i moralno prosuđivanje te na ograničavanje slobode. (Begić i Golek, 2017)

Autoritet u odgojno- obrazovnim ustanovama

Kompetentan nastavnik uživa u svom poslu i ima autoritet kojeg učenici prihvaćaju. Kompetencije su mjerljive radne navike i osobne vještine koje se koriste za postizanje radnih ciljeva (Jurčić, 2014 prema Greene, 1996).

Krajnji rezultat kompetentnog nastavnika jesu ishodi učenikove odgojnosti i obrazovanosti, postignuti autoritetom, kojeg učenici prihvaćaju i kojim izaziva zadovoljstvo učenika nastavom. U situaciji kada učenik primijeti da je nastavnik pogriješio, dobro je priznati pogrešku, time učitelj jača svoj autoritet među učenicima i pruža im model ljudskog ponašanja. Time im učitelj pokazuje kako je ljudski griješiti, ali im i primjerom pokazuje kako očekuje da se učenici ponašaju u sličnim situacijama. Organizacija i vođenje odgojno-obrazovnog procesa zahtijeva poznavanje koje stilove i strategije učenici preferiraju u svom učenju (Jurčić, 2014).

2. AUTORITET U FILOZOFIJI

Započnimo ovaj aspekt naše rasprave dvama navodima.

“Kako odgajanje u bitnosti nije neki izvanjski ‘rad’, koji bi se s obzirom na svoje učinke načelno dao kontrolirati, a odgojni su poticaji upravo posljedak nevidljiva duševna događanja, to se ostvarenje odgojnih ciljeva i svrha ne da svesti na neku predodređenu mjeru. Ne može ni biti drukčije, dok je odgoj u svojoj jezgri stvaralački akt upravljen na budućnost čovjeka-lica održavanjem kontinuiteta kulturnog života. U tome bi se smislu moglo kratko reći, da je odgoj stvaralačko ostvarivanje budućnosti.” (Krznar i Filipović 2015., str. 243 prema Pavlović, 1932)

“Čovjekovo razumijevanje svijeta u bitnome određuje kako čovjeka tako i svijet. No, razumjeti je sebe i svijet moguće tek kao nešto već postojeće. Stoga razumijevanje svijeta pretpostavlja ne samo njegovo postojanje nego i stvaranje. Ali stvaralački nemoćan ili otuđeni (čovjekov) um u svijetu ne prepoznaje sebe kao moć samoodređenja i uređenja svega oko sebe, tj. ne prepoznaje svijet kao svoje djelo. Ne prepoznaje sebe kao stvaralačku ili bar oponašateljsku volju, koja nošena vrednotama u svijet unosi nešto novo ili bar opetuje staro i poznato. Ne prepoznaje sebe kao djelatno (z)bivanje, nego tek kao pogled na nešto što je u svojoj gotovosti pogledom zatečeno i eventualno otkriveno (jer je prije toga pogledu bilo skriveno). Prepoznajući dakle tek tragove koje je (kao) djelatni um ostavio za sobom, otuđeni um sebe prepoznaje samo kao razum, tj. kao moć raščlanjivanja onoga što je prethodno upravo umom, a to znači i voljom, stvoreno. U podudarnosti pak razumijevanja svijeta koju ostvaruje s drugima, svaki razum sebe prepoznaje kao zdrav razum.” (Polić, 1997, str.184)

Kakvu ulogu ima filozofija u odgoju? Zadatak filozofije, posebno filozofije odgoja je da promišljajući bit odgoja osvijetli mogućnosti i pokušaje njegove instrumentalizacije kako bi se, tome nasuprot, omogućilo istinsko pedagoško djelovanje. (Polić, 1993, str. 11). U filozofiji je autoritet ono što je dokazano i što je logično makar u filozofiji nema sigurnosti, a ni apsolutnosti autoriteta.

Krznar i Filipović (2005 prema Bosanac, 1983) navode da odnos ovisnosti koji po prirodi stvari dolazi kao faza odgojnog procesa, možemo smatrati situacijom autoriteta koja u normalnim, ljudskim odnosima djece i roditelja polako nestaje u sasvim drugačijim oblicima obostranog poštivanja i uvažavanja, pod pretpostavkom da roditelj dopušta da dijete sazre i da puku ovisnost nadomjesti ljubavlju. Dijete ima potrebu za autoritetom i reagira sa spremnošću na njega. “Autoritet moraju ispoljavati oni koji uzdižu djecu – željeli oni to ili ne – da bi ih zaštitili od opasnosti i

da bi im pružili bar minimum uputa kako da postupaju u različitim situacijama.” (Fromm, 1979, str. 84) Primjerice,

”...kao što osobnost nije obrazac koji bi se moglo od čovjeka do čovjeka preslikavati, tako ni odgoj, koliko je poticaj ili potpora nije i ne može biti rad, nego je stvaralaštvo ili bar samodjelatnost kojom se odgajatelj potvrđuje kao osoba. Zato odgajanje nije ni služba ni obaveza, nego poziv. I to poziv ne izvana, od ovog ili onog autoriteta, nego poziv iznutra, iz sebe samoga; poziv vlastite slobode i stvaralačke potrebe. Tko po svojoj slobodi i stvaralačkoj bremenitosti nije pozvan biti odgajateljem, taj to po nikakvoj dužnosti ne može biti.” (Krznar i Filipović, 2015 prema Polić i Polić, 2007, str.132)

Postoje dvije temeljne i po mnogočemu suprotstavljene koncepcije odgoja: tradicionalni i suvremeni odgoj. Riječju,

„Za razliku od tradicionalnog odgoja, koji se temeljio na neupitnosti odgojnog autoriteta i koji je po načelu „slušaj – pamti – ponovi“ bio usmjeren održavanju postojeće stvarnosti, suvremeni je odgoj okrenut budućnosti. U svijetu u kojem znanja zastarijevaju dnevno, pretjerano pamćenje postaje kontraproduktivno. Od pojedinca se ne očekuje postojano pamćenje mnoštva „činjenica“, već sposobnost istraživanja, neprestanog učenja i stvaralaštva. To pak pretpostavlja sposobnost kritičkog mišljenja. Stoga za neupitne autoritete tu više nema mjesta. Svijetu brzih promjena umjesto autoritarnog društva primjerenija je demokracija, a umjesto kolektivističke svijesti osobnost.“ (Polić, 2006., str. 20 i 21)

I sociološke studije ističu razliku između tradicionalnog i modernog odgoja, a nalazi brojnih istraživanja (npr. Du Bois-Reymond, Büchner i Krüger, 1993; Stauber i Du Bois-Reymond, 2006; Leccardi i Ruspini, 2006) ukazuju na demokratizaciju odnosa roditelja-djete u novije vrijeme. Kuhar (2012) smatra da odnos roditelj-dijete više nema obilježja asimetričnosti jer moć više nije u rukama roditelja kao nekad već simetričnost postaje sve više karakteristika ovog odnosa u kojem su tehnike pregovaranja preuzele primat nad tehnikama naređivanja.

U odnosu između tradicionalnog i suvremenog odgoja se nameće problematika autoriteta. Taj autoritet su u prošlosti bili učitelji i profesori koji su prenosili znanje. U prošlosti je pozicija učitelja bila tumačena u smislu da je profesor taj koji prenosi znanje dok je učenik taj koji ga prima. Zaključno, uloga učitelja bila je ključna za proces učenja i spoznavanja. Danas se takav pristup dovodi u pitanje zbog više razloga. Primjerice, učenik je u takvom pristupu pasivan jer „dobiva“ znanje umjesto da ga sam traži i otkriva. Iako je situacija u mnogočemu i danas

slična jer učitelj i dalje ima važnu ulogu, danas se uvelike promijenilo shvaćanje uloge učitelja.

On više nije središnji autoritet, već suradnik u nastavi i poučavanju. Uloga učitelja očituje se u tome da učeniku pomogne doći do istine koju već posjeduje. Učenik više ne doživljava učitelja kao jedini i neupitni izvor znanja. Danas su učenicima na raspolaganju mnogi drugi izvori koji se nalaze u njihovom okruženju poput biblioteka, medija i interneta. (Golubović, 2011).

3. AUTORITET U ODGOJNOM ČINU

Djetetu je potreban autoritet i netko tko će ga voditi kroz život, pogotovo u periodu kada ne može samostalno donositi odluke. Djeca vole imati pravila, žele znati što točno smiju i što ne smiju. Problem s roditeljskim autoritetom nastaje ukoliko roditelji nisu dosljedni u primjeni svojih odgojnih postupaka, a manje je važno jesu li previše strogi ili previše popustljivi. (Szentmartoni, 1983).

„Uvijek mi je bilo zanimljivo zapažati kako roditelji, kad se prisjećaju svojih roditelja, lako uoče njihove greške i ograničenja; ali će se strogo oduprijeti mišljenju kako su i sami opterećeni istom vrstom grešaka u prosudbama i pomanjkanjem mudrosti u odnosima sa svojom vlastitom djecom.“ (Gordon, 1996, str.127)

Roditelji sebi prisvajaju veću psihološku dimenziju koja je važan izvor roditeljske moći nad djetetom. Budući da se na roditelje gleda kao na autoritet, njihova nastojanja da utječe na dijete imaju znatnu težinu. Druga vrsta moći koja pogoduje autoritetu roditelja jest da oni posjeduju stvari koje dijete potrebuje. Svaki roditelj zna da ima moć nad svojom djecom i da razmjenom nagrada i kazna roditelj može potaknuti da se dijete ponaša na određen način ili ga može odvratiti od drugačijeg ponašanja (Gordon, 1996).

Horkheimer (1968) u svojoj studiji „Autoritet i obitelj“ navodi da obitelj obavlja, kao jedno od najznačajnijih poprišta odgoja, reprodukciju ljudskih karaktera koje zahtijeva društveni život i daje im, u većini slučajeva, neophodnu sposobnost za specifično autoritarno ponašanje o kojem u velikoj mjeri ovisi opstanak građanskog društva.

3.1. Stilovi roditeljstva

Djeca prihvaćaju roditeljski autoritet ako primijete da njihovi zahtjevi imaju smisla, ako djeca imaju povjerenja u roditelje te ako se roditelji postave na taj način da ne iziskuju da ih se sluša iz nekih njihovih razloga već zato što će dijete primijetiti i osjetiti da su odnosi u obitelji prema svima dosljedni.

Zato je izuzetno bitno da roditelji budu strpljivi i taktični, ali najbitnije dosljedni u provođenju uvedenih pravila.

Ljubav u odgoju stvara ugodnu i veselu atmosferu, te stvara zdrave temelje u djetetovom socijalno-emocionalnom razvoju. Roditelji se prema djetetu trebaju odnositi s poštovanjem, kao prema budućoj samostalnoj osobi, a ne vrijeđati ga, ponižavati, gušiti djetetove osjećaje, samostalnost, životnu energiju i inicijativu, a istovremeno postavljati pred njega zahtjeve i obaveze koje je dužno izvršavati.

Vršenje autoriteta svodi se na pomaganje djeci i nuđenje sredstava koja će im trebati da se razviju kao osobe, a najvažnije im je pružiti dobar vlastiti primjer jer djeca najbolje uče po modelu.

Postoji više tipova roditeljskih stilova/autoriteta. Najčešći su oni koje uočava Baumrind (1967). Baumrind (1967) opisuje tri vrste roditeljskih stilova: autoritarni, popustljivi i autoritativni. Maccoby i Martin (1983 prema Čudina Obradović i Obradović, 2006) proširuju spomenutu kategorizaciju i navode 4 tipa roditeljskog stila:

Autoritarni

To je odgoj prema strogim pravilima gdje su roditelji vrlo zahtjevni i strogi, disciplinu ostvaruju kaznama i prijetnjama, a dobro ponašanje nagrađuju nagradama. U ovoj vrsti odgoja, roditelji pokazuju jako malo topline prema djetetu, a istovremeno zahtijevaju poštovanje autoriteta i tradicije, cijene poslušnost te ne objašnjavaju svoje odluke što znači da je komunikacija jednosmjerna.

Autoritativni

To je odgoj u kojem roditelji pokazuju djeci toplinu, brigu i ljubav, poštuju njihove potrebe i osjećaje, pitaju djecu za mišljenje, ali znaju odrediti granice djetetova ponašanja. Zahtjevi prema djetetu primjereni su dobi i/ili sposobnostima djece. U ovakvom stilu odgoja roditelji objašnjavaju svoje odluke, što znači da je komunikacija dvosmjerna. Ovo je najpoželjniji roditeljski stil jer imaju pravu mjeru autoriteta. Djeca imaju svoju slobodu, znaju da su voljena, prepoznaju brigu i toplinu, ali im nije sve dopušteno.

Permisivni

To je odgoj u kojem su roditelji jako usmjereni na dijete, popustljivi su u svemu, nisu dosljedni, nisu dovoljno kritični i zato je ova vrsta roditelja najpodložnija manipulaciji djeteta. Pokazuju ljubav, topli su i brižni ali bez jasno postavljenih granica.

Zanemarujući (indiferentni)

U ovome slučaju su roditelji zaokupljeni sami sobom, ne zanima ih previše što se događa s djetetom, izbjegavaju dvosmjernu komunikaciju, roditelji postavljaju premalo zahtjeva i nisu zainteresirani za djetetove potrebe i probleme.

3.2. Sloboda u odgojnom činu

Kako su djeci potrebna pravila i granice, tako im je potrebna i njihova sloboda za njihov emocionalni i osobni razvoj. Nastavno s prethodnom rečenicom, ne mislim da djeci treba dati potpunu slobodu da rade što žele i kada žele. Djeci treba usaditi zdrave moralne vrijednosti navike i pravila ponašanja no treba im dati i mogućnost iskazivanja svojih osjećaja i stanja koja ona doživljavaju u spomenutim situacijama. Kada djeca imaju osjećaj izbora, slobode i poštovanja, isto će uzvratiti i okolini u kojoj se nalaze. Kada djeca prepoznaju iste te osobine u svojoj obitelji, u svojim roditeljima, težiti će ka tome da slijede svoje uzore. Dijete u svakom slučaju, treba naučiti da se ljudi ponašaju drugačije od predmeta i da se njima ne treba upravljati. Da bi dijete moglo izraziti svoju kreativnost treba imati stanovitu slobodu i mogućnost za pogreške te stanovito prihvatanje i vrednovanje od strane odgajatelja/odrasle osobe. (Miljak 1996.)

Mnogi današnji roditelji iz ljubavi prema svojoj djeci ubrzavaju procese rješavanja djetetovih problema. Npr. dijete ne može otvoriti čep s bočice, roditelji olakšavaju djetetu i otvaraju mu bočicu. Smatram da to nije dobro i da takav pristup ne pomaže djetetu jer na taj način, djetetu ne pružamo pravo i slobodu razmišljanja, ne može samostalno zaključivati i logično razmišljati. Djetetu treba omogućiti da samo riješi problem u kojem se nalazi, radilo se o nesporazumu između vršnjaka, nemogućnosti odrađivanja aktivnosti koju trenutno radi ili bilo čemu drugome.

Djetetu treba pokazati kako se rješava problem trenutačne situacije, ali ne treba djetetu riješiti problem. Smatram da je spomenuti model odgoja danas sve rjeđi zbog ubrzanog načina života i ponekad je lakše odraslima riješiti problem u kojem se dijete nalazi nego pričekati kako bi dijete samo došlo do rješenja. Djecu kroz granice, s određenom dozom slobode, učimo poštovanju. Kako bi dijete naučili poštovanju, najbolje je biti dobar uzor, model. Roditelji trebaju biti pozitivni, pouzdani, dosljedni, ljubazni, biti fer i korektni, poštivati pravila koja se pokušavaju usaditi djeci, biti brižni, ukazati djetetu na svoje greške i ispraviti ih i trebaju se truditi biti što bolji sugovornici – međusobno u partnerskom odnosu i u odnosu s djetetom. Konačni cilj roditelja treba biti pomaganje djetetu u razvoju njegovih sposobnosti. Na taj način dijete postaje manje zavisno o roditeljima, povećava sposobnosti zadovoljavanja svojih potreba i rješava svoje probleme.

Evo i jednog primjera kako pomoći djetetu da uspješno samostalno riješi svoj problem kojeg opisuje Gordon (1996, str.78):

Dijete: Kamion – kamion! Nema kamiona“

Roditelj: „Ti hoćeš svoj kamion, ali ga ne možeš naći?“

Dijete: Zagleda se u i pod naslonjač, ali kamiona nema.

Roditelj: „Kamion nije ovdje.“

Dijete: Otrči u sobu, traži kamion no ne može ga naći.

Roditelj: „Kamion nije tu.“

Dijete: Razmišlja, odlazi prema stražnjim vratima.

Roditelj: „Možda je kamion iza u dvorištu“

Dijete: Istrčava, pronalazi kamion, izgleda ponosno. „Kamion!“

Roditelj: „Bravo! Sam si našao svoj kamion!“

Roditelj je stalno održavao odgovornost djeteta za rješanjem problema. Izbjegao je svoje uključivanje kako bi dijete lakše došlo do rješenja problema. Na ovakav način roditelj pomaže djetetu u razvijanju njegovih sposobnosti (Gordon, 1996, str.78).

3.3. Granice u odgojnom činu

Određivanje granica i autoriteta djeci od najranije dobi je nužno za njihov psiho-fizički razvoj. To ne znači da djecu treba ograničavati u njihovim potrebama i željama. U skladu s time, roditelji trebaju odrediti prava načela i ispravna, istinska pravila ponašanja koja će djeci pomoći da izgrade samouvjerenu, moralnu i odgovornu osobu. Roditelji, koji nameću pravila djeci sa stavom :“Zato što sam ja tako rekao“, vrlo brzo gube poštovanje kod svoje djece. Djeci treba dati slobodu razmišljanja i mišljenja i treba im objasniti iz kojeg razloga su određene granice postavljene. Uz jasne i ispravne granice koje su djeci dane, treba im dati vlastiti uzor i primjer ponašanja u skladu s tim granicama jer ako djeca naslute da roditelji od njih iziskuju neke stvari, a sami roditelji ih ne poštuju, roditelji gube autoritet nad djecom. Iznimno je važno da roditelji budu dosljedni u instrukcijama koje zadaju svojoj djeci o uspostavljanju jasnih granica dopuštenog ili nedopuštenog ponašanja, pri tome da pokušaju ostati otvoreni i spremni na dijalog kako bi djeca u tom odnosu imala osjećaj vrijednosti.

Živimo u društvu gdje su djetetove potrebe i želje stavljene na vrh prioriteta, njihova prava su daleko bitnija i veća nego prije, a sukladno s time se današnji roditelji bore s problemom kada djeci reći „DA“, a kada „NE“. Zašto? Zato jer postoje različiti oblici tradicionalnih i modernih savjetovališta za djecu. (npr. Plavi telefon, Otvorena vrata i sl.). Konvencija o pravima djeteta (Ujedinjeni narodi, 1989), sadrži univerzalne standarde koje Hrvatska kao država stranka Konvencije mora jamčiti svakom djetetu. Po članku 13., točkama 1. i 2. Konvencije o pravima djeteta (Ujedinjeni narodi, 1989), dijete ima pravo na potpunu slobodu izražavanja. Današnje generacije takva prava mogu i zloupotrijebiti čak i kada nisu maltretirana, potlačena ili zapostavljena od strane svojih roditelja, već kada za cilj imaju zadovoljenje nekih drugih potreba. Danas se češće dešava da djeca olako shvaćaju riječi poput maltretiranja, potlačivanja i zanemarivanja. To su ozbiljne riječi koje u suvremenom društvu dovode cijelu obitelj u neugodnu poziciju požali li se dijete stručnoj osobi ili nekim od savjetovališta. To danas više nije tabu tema. Djeca međusobno pričaju o svojim odnosima u obitelji te kako se pristupa prema njima.

Razmjenjuju informacije i ukoliko se osjete ugroženo od strane svojih roditelja i njihovih postavljenih granica, obraćaju se stručnim osobama ili nekom od savjetovališta.

Isto tako, uspostavljanje granica nije jednom zauvijek već se te granice s vremenom i odrastanjem djeteta mijenjaju tj. prilagođavaju. Najbolji način za uspostavljanje zdravih granica je utvrđivanje obiteljskih pravila. Vrlo je važno da su pravila i granice jasno, konkretno i dobro objašnjene djetetu. Također je bitno da budu jednostavna. Postavljanjem granica se izbjegava nastanak problema jer su granice postavljene prije nego je došlo do problema. Prilikom uspostavljanja granica, bitno je da dijete čuje i razumije svoje roditelje. Tako je najbolji način spustiti se na djetetovu visinu ili sjesti s djetetom, gledati ga u oči i dati mu do znanja što se očekuje od njega te koje će posljedice biti u slučaju da se pravila ne ispoštuju. Ne treba obećavati niti prijetiti onim što nećemo ili ne možemo ispuniti. Bez ograničenja ne samo da će djeca biti nedisciplinirana, već i nesigurna. Gordon (1996) u knjizi „Škola roditeljske djelotvornosti“ ističe da ukoliko roditelji djeci ne uspostave ograničenja, djeca će se osjećati kao da se roditelji ne brinu za njih i da ih ne vole. Djeca moraju znati do koje granice mogu ići, prije nego njihovo ponašanje postane neprihvatljivo. Tek u tom trenutku mogu odlučiti da se ne uključuju u takvo ponašanje.

„Djeca traže i trebaju informacije od roditelja, koje im priopćavaju roditeljevo mišljenje o njihovom ponašanju. tako da sami mogu na pravu mjeru svesti ponašanja koja bi roditeljima mogla biti neprihvatljiva. Međutim, djeca ne žele da im oni pokušaju ograničiti ili podesiti ponašanje primjenom ili prijetnjom primjene svog autoriteta. Ukratko, svoje ponašanje djeca žele ograničavati sama, ako im postane jasno da im ponašanje mora imati granice ili biti prikladno. Kao i odrasli, i djeca više vole da sama budu autoritet nad svojim ponašanjem.“ (Gordon, 1996, str. 143)

3.4. Sukobi roditelj – dijete

Granice treba postavljati sa što manje negativnih emocija jer je u tom slučaju manja vjerojatnost pojave dječjeg prkosa. Postavljanje granica omogućuje izbjegavanje konflikta između djece i roditelja, a dobro postavljanje granica nije osnovano na djetetovom strahu od roditelja niti na strahu od ljutnje ili kazne, dok se naredbe temelje na kaznama i negativnim posljedicama, a automatski i negativnim emocijama djeteta. Vrlo je bitno kako će dijete percipirati postavljanje granica jer o

načinu doživljavanja svijeta ovisi djetetov daljnji razvitak osobnosti (pozitivno-negativno).

Dobro postavljene granice omogućuju da dijete doživi pozitivne i negativne učinke istih u sigurnom okruženju obitelji ispunjenom ljubavlju i razumijevanjem te ih uče odgovornosti.

Uvijek je prihvatljivije i bolje dijete pohvaliti i ukazivati mu na poželjna i prihvatljiva ponašanja i postupke nego ucjenjivati, prijetiti i kažnjavati dijete. Ukoliko se dijete ponaša neprihvatljivo, vrlo je bitno djetetu objasniti što je točno neprihvatljivo u njegovom ponašanju prije ukidanja bilo kakve privilegije. U svakom slučaju, roditeljska ljubav i briga ne smije biti ukinuta niti se ne bi trebalo ometati zadovoljavanje djetetovih emocionalnih i razvojnih potreba. Ovakav način uspostavljanja pravila je, po mom mišljenju, najzdraviji oblik jer dijete na taj način uči da ne može uvijek dobiti što želi, onog trenutka kada to želi, te uči biti strpljivo, suosjećajno biće koje poštuje sebe i druge.

Roditeljima su potrebni učinkoviti načini kako se nositi s dječjim ponašanjem koje dolazi u sukob s njihovim, roditeljskim potrebama. Istovremeno, djeca zahtijevaju da se zadovolje njihove potrebe, ne obazirući se na potrebe roditelja. Prema Gordonu (1996), u knjizi „Škola roditeljske djelotvornosti“, spominju se „Ti-poruke“ i „Ja-poruke“. Kao primjer se navodi tipična svakodnevna situacija u mnogim obiteljima. Roditelj dolazi kući umoran s posla i ima želju npr. pročitati novine u miru. Dijete, željno svog roditelja, traži istog da se igra s njim, traži pažnju roditelja skačući mu u krilo, natežući ga i moleći za igru. Za roditelja koji je umoran, koji se ne osjeća sposobnim za igru sa svojim djetetom, izabrat će „Ti-poruku“ koja će zvučati u smislu: „Ti si jedna napast!“. U tom slučaju, roditelj svoj umor ne kodira ispravno. Jasan i točan kod bi bio „Ja-poruka“: „Umoran sam.“ ili „Htio bih se odmoriti“ zato jer se u ovom slučaju iskazuje roditeljev trenutni osjećaj. „Ti-poruka“ ne izražava osjećaj roditelja i više se odnosi na dijete. Dekodiranje „Ti-poruke“ jest djetetova prosudba o sebi. Npr. dijete bi moglo zaključiti kako je ono zločesto i kako se ne ponaša u skladu s pravilima obitelji, a zapravo samo traži toplinu, ljubav i igru jednog od roditelja. Druga, tj. „Ja-poruka“ je u djetetovoj glavi procesuirana kao činjenica u vezi s roditeljem. „Ja-poruke“ učinkovitije su pri utjecaju na djetetovo ponašanje koje roditelju nije prihvatljivo, a istodobno su zdravije za dijete i za odnos roditelja i djeteta. „Ja-poruke“ pomažu u djetetovom razvoju te mu pomažu preuzeti odgovornost za svoje postupke. „Ja-poruka“ ukazuje djetetu kako odgovornost

ostavljate njemu, kako se pouzdajete da će situacijom upravljati konstruktivno i da će poštivati vaše potrebe. One na dijete utječu tako da i dijete stane slati slične poruke kad god nešto osjeća. „Ja-poruke“ daju znatno manju vjerojatnost za izbijanje konflikata. Pošiljalac „Ja-poruke“ drugima pokazuje kakav stvarno jest, pokazuje svoju „ljudskost“ i postaje „proziran“. Roditelji vole da ih se vidi nepogrješivima.

Zato je mnogim roditeljima lakše sakriti svoje osjećaje iza „Ti-poruke“, nego pokazati svoju ljudskost. Odnos koji roditelj ostvaruje s djetetom kroz „Ja-poruke“ je možda najveća nagrada koju dobiva od toga što se otvori djetetu. Poštenje i otvorenost unaprjeđuje međuljudski odnos. Dijete ima priliku saznati kakvi su mu roditelji, a to ga onda i ohrabruje da na ispravan način pokaže kakvo je ono. Njihov odnos postaje istinski.

4. MANJAK RODITELJSKOG AUTORITETA U SUVREMENOM KONTEKSTU: MIT ILI STVARNOST

Miliša (2015) ističe da je u današnje doba sveopća kriza autoriteta i odgojna nemoć škole i obitelji jedan od temeljnih problema krize identiteta. Cadart, Clausier i Murcier (2011) navode da je gubitak ili relativni nedostatak roditeljskog autoriteta povezan s glavnim uzrocima maloljetničke delinkvencije što je potvrđeno istraživanjima na temelju kojih je nastao Bockelov izvještaj.

Roditelji su danas usmjereni na svoju djecu i njihove potrebe, mišljenja su da im treba sve priuštiti i većinu toga dozvoliti kako bi djeca bila zadovoljna i sretna. Rade to, naravno iz ljubavi, ali mislim da današnje društvo ima jako velik utjecaj na odgoj djece u svakoj obitelji pojedinačno i da je danas puno teže zbog toga odgajati djecu.

„U društvu u kojemu pojedinac vrednuje tradiciju, ona mu se nameće izvana u vidu radikalne transcendencije kojoj se ljudi pokoravaju kao što se pokoravaju zakonima prirode. Tako se iz naraštaja u naraštaj prenose oslonci proistekli iz prošlosti. Među tim osloncima, čije prenošenje čini tradiciju kao takvu, neki upravljaju poljem ljudskih postupaka, namećući jednu praksu radije nego neku drugu.“ (Renaut, 1948/2015, str. 43)

Od druge polovice 17. stoljeća je došlo do obrata o predodžbi roditeljske moći. Tako je godine 1642., u djelu „De cive“, Hobbes još spominjao podložnost djeteta roditeljima. Prema njemu, jedino potonji posjeduje emancipacijsku moć, pa tako jedino otac iz vlastita zadovoljstva podari djetetu slobodu kad to odluči učiniti i ako odluči – a da pritom dijete koje je postalo neovisno ne bude oslobođeno dužnosti poštivanja roditelja. (Renaut, 1948/2015 prema Hobbes, 1642)

Renaut (1948/2015) navodi da Locke u djelu „Druga rasprava o građanskoj vladavini“, (1690) naglašava da roditeljska vlast ne prestaje emancipiranjem, nego vremenom kada dijete dopiše u dob sposobnosti rasudbe. U tom trenutku dijete postaje slobodno biće no dužno je iskazivati pažnju i poštovanje roditeljima, ali te obveze proizlaze isključivo iz djetetove moralne obveze (Renaut, 1948/2015). Riječju,

„U svom načelu moderni je svijet odmah bio obilježen i prožet dinamikom raspadanja autoriteta uslijed dovoljne preobrazbe moći i vlasti pa više nije

bila potrebna veća konzistentnost vlasti koju iziskuje autoritet.“ (Renaut, 1948/2015, str. 51 i 52)

4.1. Negativne posljedice manjka autoriteta na dijete

Mnogi roditelji ne uspijevaju na zdrav način postići željeni autoritet kod djece pa pokušavaju stvoriti umjetnu moć nad djetetom kaznama, vikom, ignoriranjem te djeca iz takvih postupaka roditelja mogu štošta zaključiti. Gordon (1996) kaže da se djeca u takvim situacijama teško snalaze i teže procesuiraju svoje emocije te nastaju neke od sljedećih posljedica:

1. Otpor, inat, pobuna, odbijanje
2. Ljutnja, gnjev, neprijateljstvo
3. Agresivnost, osveta, uzvratanje
4. Laganje, skrivanje osjećaja
5. Kuđenje drugih, varanje, jezičavost
6. Prevlast, šefovanje, nasilnost
7. Potreba za prestižem, nevoljko gubljenje
8. Stvaranje urota protiv roditelja
9. Povodljivost, nedostatak kreativnosti, strah od promjena,
10. Bježanje od problema, zatvaranje u sebe, nesigurnost

Zrilić (2005) ističe da su posljedice autoritarnog roditeljskog stila agresivnost i autodestruktivno ponašanje djeteta te će pojedinac biti skloniji delikventnom ponašanju i češće imati i neurotske probleme. Djeca autoritarnih roditelja često su prestrašena i imaju poteškoće sa socijalnim kontaktima, nesamostalni su, pasivni, zabrinuti i nezadovoljni (Zrilić, 2005).

Slično kao i kod autoritarnog roditeljskog stila posljedice permisivnog roditeljskog stila su opasnost za delikventno i preddelikventno ponašanje u doba adolescencije, djeca su često buntovna, agresivna, impulzivna i s izraženom potrebom dominacije nad drugima (Baumrind, 1967).

Posljedice indiferentnog roditeljskog stila su djeca s nedostatkom povjerenja u život i u ljude što dovodi do psihofizičke zaostalosti djeteta i teškoće u vezi s seksualnim identitetom i emocionalnim vezama (Szentmartoni, 1983).

5. NAJPOŽELJNIJI RODITELJSKI STIL (AUTORITATIVNI) I KAKO GA POSTIĆI

Kao što sam već navela prethodno u radu, najpoželjniji oblik stilova roditeljstva je autoritativni stil. Zašto? Djetetu su granice jasno i jednostavno određene, roditelji su otvoreni prema djetetu, komunikacija je obostrana, poštuju se pravila i autoriteti, a dijete nije ugroženo ni na koji način i vodi se briga o njegovim emocijama, stanjima, potrebama i željama. Zahtjevi prema djeci su opravdani i primjereni njihovoj dobi i sposobnostima kako bi se djeca konstantno poticala na dodatni razvoj. Roditelji pružaju djetetu objašnjenja za postojeća pravila i na taj način pomažu djetetu da preuzme odgovornost za svoje postupke. Šalju mu poruku da je sposobno samostalno rješavati probleme i postići uspjeh. To pogoduje razvoju samopouzdanja djeteta, potiče djetetov kognitivni, emocionalni, socijalni i psihofizički razvoj. Djeca roditelja ovakvog modela odgoja su samopouzdana i visokog samopoštovanja, emocionalno su stabilna te imaju razvijene socijalne vještine. Prijateljskog su raspoloženja, imaju visoku razinu ambicioznosti te imaju manje problema u ponašanju od ostale djece.

Rijetko nalazimo roditelje koje možemo opisati kroz jedan odgojni stil roditeljstva. Uspješnost odgoja ovisi o tome koji je odgojni stil prevladao. Bitno je napomenuti da se odgojni stil majke i oca unutar iste obitelji može razlikovati jer dolaze iz različitih obitelji i odgojnih stilova. Isto tako, metode odgoja koje se pokazuju uspješne kod jednog djeteta, ne znači da će biti uspješne i kod drugog. Zato je izuzetno bitna uloga roditelja da poznaju svoje dijete kako bi mogli primijeniti odgojni stil koji će najbolje odgovarati njihovom djetetu i njegovim potrebama.

Oko nužnosti granica se slažu gotovo svi roditelji, razlikuju se samo u načinima provođenja. Roditelji su osobe koje odlučuju na koji način će pristupiti svojoj djeci i zato očekuju da će ih vlastita djeca slušati. No, roditeljski autoritet se ne podrazumijeva već se gradi i zaslužuje od prvog dana.

Kako bi roditelji bili što kompetentniji za odgoj zdrave, odrasle, samopouz dane, socijalne osobe trebaju imati određene sposobnosti. Smatram da bi trebali izbjegavati vik i fizičko nasilje jer takvo ponašanje ukazuje na slabosti roditelja. Također, roditelji ovim načinom ponašanja razotkrivaju da se ne snalaze uvijek u roditeljskoj ulozi. Autoritativni roditelji trebaju biti strpljivi. Opće je

poznato da se djeci mnoge stvari trebaju ponoviti više puta, ali ako ponavljamo djetetu mirnim i staloženim tonom, dajemo mu do znanja da smo spremni izdvojiti vrijeme za njega. Također ga učimo na koji način se treba ophoditi prema okolini. Dijete se tako uči i strpljenju. Od iznimne je važnosti djetetu dati priznanje za prihvatljivo ponašanje. Potrebno je i pohvaliti dijete kada to zaslužuje ali i kada to ne očekuje jer mu se na taj način podiže samopoštovanje zbog čega će dijete imati potrebu to isto i za svoje roditelje i okolinu napraviti u određenim situacijama. Nije nužno samo ukazivati djetetu na pogreške. U konačnici, najbitnije je ispuniti dana obećanja djetetu i biti dosljedan. Zato treba razmisliti prije nego djeci dajemo obećanja.

„Nije točno da djeca ne žele da im roditelji primjenjuju silu; no ako je već mora biti, draže im je kad se rabi dosljedno. Ako roditelji smatraju da moraju koristiti autoritet, dosljednost u njegovoj primjeni daje djetetu znatno više izgleda da će sigurno znati koja će ponašanja biti dosljedno kažnjavana, a koja će pak biti nagrađivana.“
(Gordon, 1996, str.144)

ZAKLJUČAK

Iz izloženoga je nedvojbeno bitno naglasiti da se od samog početka dijete treba poticati i usmjeravati na zdrav razvoj kako bi postalo samostalna, neovisna, moralna i osoba sposobna za empatiju. Tu bitnu ulogu imaju roditelji kao obitelj. Važno je djeci odrediti granice do kojih mogu ići kako bi znali sami naučiti koja ponašanja su prihvatljiva te koje su posljedice nakon neprihvatljivog ponašanja. Autoritet je djeci potreban kako bi se razvijala. Kao što je prikazano u radu, postoje različiti oblici autoriteta. Svaki od tih oblika autoriteta, oblikuje pojedinca na neki način.

No, roditeljski autoritet je ipak temelj odgoja i formiranja djeteta. U svakom obliku autoriteta, djetetu je bitna i nezamjenjiva roditeljska toplina i njihov nadzor, bez obzira u kakvoj se situaciji dijete nalazi. U radu sam potkrijepila stav primjerima koji dokazuju kako djeca vole imati pravila, vole imati raspored i rutinu. Djeca vole dosljednost. Također sam iznijela stav o manjku dosljednosti tj. autoriteta u današnjem društvu iz različitih razloga. Prikazano je kako su učitelji ipak u prošlosti bili autoritet samim time što su prenosili znanje, a učenici su ga primali. Danas više učitelji nisu središnji autoritet jer se njihovo znanje dovodi u pitanje. Učenici su dovoljno informirani kroz druge izvore koji se nalaze u njihovom okruženju. U roditeljskom autoritetu se ističu četiri tipa autoriteta od kojih je autoritativni stil najpoželjniji. Autoritativni stil je najpoželjniji zbog kompetencija i osobina koje roditelji u tom odgojnom stilu pružaju djeci te ih na taj način potiču da djeca izrastaju u takve, zrele i dosljedne osobe poput svojih roditelja. Djeca uče po modelu, a roditelji su djeci najbliži modeli i uzori koje će slijediti. Ukazala sam i na važnost određivanja granica, kao i slobode u odgoju djece. Koje su prednosti, a koje mane jednog i drugog. Smatram da su granice zdrave i da se djeca puno lakše snalaze u okolini uz ograničenja. Djeci ne treba davati ograničenja u smislu da se roditelj uzdiže nad dijete jer je on njegov gospodar, već kako bi dijete naučilo razliku između dobrog i lošeg tj. prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja. Smatram da je roditeljski autoritet u današnje vrijeme ugrožen jer se roditelji, zbog užurbanog načina života, posvećuju djeci u potpunosti i žele im se „odužiti“ za izgubljeno vrijeme s njima. Na taj način im popuštaju u mnogim stvarima, a djeca kada to primijete, pomiču granice

koje roditelji pokušavaju uspostaviti. Također, mislim da je u današnje vrijeme jako teško biti roditelj zbog utjecaja društva na samo roditeljstvo i na dijete. Roditelji su danas pod velikim povećalom u društvu i pomno se prati svaki postupak tijekom procesa odgoja. Današnje generacije su naučene na svoju slobodu mišljenja i svoja prava te zahtijevaju zadovoljenje svojih potreba. Posebno bih istaknula „Ja-poruke“ iz knjige dr. Thomasa Gordona, „Škola roditeljske djelotvornosti“ jer su me se posebno dojmile pišući ovaj rad. Istina je da su pojedinci u suvremenom društvu dosta egocentrični i fokusirani na svoje želje i potrebe, a da to ne izražavaju na zdrav način. Ne iskazuju se emocije na ispravan način te vrlo lako dolazi do sukoba. Zato sam se usmjerila na „Ja-poruke“ kako bi dala primjer zdravog načina komunikacije u odnosu roditelj-dijete. Na kraju, voljela bi istaknuti kako vjerujem da svaki roditelj radi ono što smatra da je najbolje za njegovo dijete. Roditelji uglavnom nemaju namjeru povrijediti svoju djecu, ali često zbog manjka vremena ili educiranosti ponavljaju obrasce ponašanja koji nisu u skladu s njihovim namjerama. Vjerujem da će se društvo osvijestiti i da će roditeljski autoritet dobiti ponovno na važnosti, ali ne na tradicionalan već sukladno s današnjim, suvremenim i modernim društvom.

I za kraj,

„Dijete je gost u tvom domu: nahrani ga, odgoji i pusti.

Da ga nahrani - može i budala; da ga odgoji - to je već malo teže...

Ali umjeti dijete od prvih minuta njegovog života uvijek pomalo puštati od sebe - to je ljubav..“

Indijska poslovice

LITERATURA

Begić, M. A. i Golek, M. (2017). Savjest i autoritet, Međuovisnost u moralnom odgoju pojedinca, *Služba Božja : liturgijsko-pastoralna revija*, 57(1), 41-64.

Cadart, M., Clausier, M. i Murcier E. (2011). Od okrivljavanja roditelja, do roditelja-istraživača, *Djeca u Europi* 3(6), 24-25.

Coste, R. (1995). *Politička zajednica*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Čudina Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Du Bois-Reymond, M., Büchner, P. and Krüger, H. (1993). Modern family as everyday negotiation: Continuities and discontinuities in parent-child relationships, *Childhood*, 1 (2) 87–99.

Fromm, E. (1979). *Imati ili biti*. Zagreb: Naprijed.

Golubović, A. (2011). Filozofija odgoja, *Riječki teološki časopis*, 36, (2), 609-624.

Gordon, T. (1996). Škola roditeljske djelotvornosti, prev. V. Jakić. Zagreb: Poduzetništvo Jakić.

Horkheimer, M. (1968/1975) . *Kritička teorija*, prev. N. Čaćinović. Zagreb: Stvarnost.

Jurčić, M. (2014). Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije, *Pedagoška istraživanja*, 11(1), 77-91.

Krznar, T. i Filipović, N. I. (2015). *Vrč i šalica-Filozofijska vivisekcija problemâ odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Učiteljski fakultet.

Kuhar, M. (2012). Roditeljski autoritet u previranju, *Revija za sociologiju* 42(3), 277-304.

Kuničić, J. (1970). *Kršćanska pedagogija*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Leccardi, C. i Ruspini, E. (2006). *A New Youth? New People, Generations an Family Life*. Aldershot: Ashgate.

Miliša, Z. (2015). Kriza vrijednosti kao kriza odgoja, *Mostariensia*, 19(2), 7-20.

Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*, Velika Gorica : Persona.

Penić J. (1941). Važnost autoriteta u odgoju naroda, *Bogoslovska smotra*, 29(1), 29.

Polić, M. (2003): Filozofija odgoja i feminizam, *Metodički ogledi* 10 (1), 61-66.

Polić, M. (2006): Vrijednosno i spoznajno u suvremenom odgoju, u: Isti (ur.): *Filozofija i odgoj u suvremenom društvu*, 239-257. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.

Polić, M. (1993). *K filozofiji odgoja*. Zagreb: Znameniti Institut za pedagoška istraživanja

- Polić, M. (1997). *Čovjek – odgoj – svijet*. Zagreb: KruZak.
- Polić, M. (2006). *Činjenice i vrijednosti*. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
- Polić, M. (2016). *Razložnost odgoja, Metodički ogledi*, 22(2), 165-188.
- Renaut, (1948/2015). *Kraj autoriteta*, prev. G. Popović-Vujičić. Zagreb: TIM press
- Srakić, M. (1977). Savjest i autoritet u Crkvi, *Bogoslovna smotra* 47(2-3), 236-253.
- Stauber, B.i Du Bois-Reymond, M. (2006). Familienbeziehungen im Kontext verlängerter Übergänge. Eine intergenerative Studie aus neun europäischen Ländern, *ZSE – Zeitschrift für Soziologie der Erziehung und Sozialisation*, 26 (2). 206–221.
- Szentmartoni (1983). Neki kritički momenti u psihičkom razvoju, *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 38(6), 455-464.
- Ujedinjeni narodi na adresi https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf
(22.1.2018)
- Zrilić, S. (2005). Autoritarni odgojni stil roditelja kao prediktor školskog neuspjeha, *Pedagoška istraživanja* 2(1), 125-138.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Antonija Kelečić, izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno uz potrebne konzultacije, savjete i uporabu navedene literature.

U Petrinji, _____

Potpis